

ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО. АГРАРНЕ ПРАВО

Шарапова Світлана Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри земельного та аграрного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: sv.vetasharapova@gmail.com
ORCID 0000-0001-6731-7772

doi: 10.21564/2414–990x.142.140638
УДК 349.4

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ

Розглянуто національне і міжнародне законодавство щодо охорони природних екологічних систем та інших їх видів. Досліджено наукові погляди щодо поняття екологічної системи, аграрної екологічної системи, агроландшафту. Системний аналіз законодавства в сфері охорони та збереження екологічних систем дозволяє стверджувати, що воно знаходиться на етапі становлення і потребує удосконалення. Підкреслено, що правовий механізм щодо охорони та збереження як природних екологічних систем, так і інших їх видів носить фрагментарний характер і потребує суттєвого вдосконалення.

Ключові слова: охорона; екосистема; агроекосистема; агроландшафт; ґрунти.

Шарапова С. В., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедри земельного и аграрного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков. e-mail : sv.vetasharapova@gmail.com ; ORCID 0000-0001-6731-7772

Некоторые вопросы охраны и сохранения экологических систем

Анализируется национальное и международное законодательство об охране природных экологических систем и других их видов. Исследованы научные взгляды касательно понятия экологической системы, аграрной экологической системы, агроландшафта. Системный анализ законодательства в сфере охраны и сохранения экологических систем позволяет утверждать, что оно находится на этапе становления и нуждается в совершенствовании. Подчеркивается, что правовой механизм по охране и сохранению как естественных экологических систем, так и других их видов носит фрагментарный характер и требует существенного усовершенствования.

Ключевые слова: охрана; экосистема; агроэкосистема; агроландшафт; почвы.

Вступ. Головними чинниками впливу людини на довкілля є знищення і трансформація природних екосистем, надмірна експлуатація природних ресурсів, забруднення довкілля. Потужним фактором зміни довкілля стали глобальні зміни клімату, що відбуваються внаслідок дії антропогенних чинників. Це викликає різноманітні наслідки: зміни ареалів видів рослин і тварин, зміни міграційних шляхів тварин, зміни життєвих циклів видів, їхньої продуктивності, взаємовідносин з іншими видами тощо. У результаті зміни відбуваються на генетичному, популяційному, ценотичному та екосистемному рівнях. Вони можуть негативно впливати на економіку держав: наприклад, через падіння родючості ґрунтів – на сільське господарство, через зменшення рибних запасів – на рибне господарство, через зміни температур та кількості опадів – на туристичну галузь тощо [1, с. 7].

Аналіз літературних даних. До питання охорони екологічних систем, а також щодо визначення правової природи агроландшафту, ландшафту тощо у своїх працях зверталися такі вчені-правознавці, як В. І. Андрейцев (V. I. Andreitsev), П. Ф. Кулинич (P. F. Kulynych), Т. О. Коваленко (T. O. Kovalenko), М. В. Шульга (M. V. Shulha), О. В. Лозо (O. V. Lozo), М. В. Дейнега (M. V. Deineha), Є. П. Суєтнов (Ye. P. Suietnov) та ін.

Метою статті є аналіз окремих правових питань щодо охорони та збереження екологічних систем.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України» від 21.12.2010 р. № 2818-VI [2] метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.

Головною метою Концепції збереження біологічного різноманіття України, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 1997 р. № 439 [3], є збереження, покращання стану та відновлення природних і порушених екосистем, середовищ існування окремих видів та компонентів ландшафтів.

Значення екосистем складно переоцінити, адже вони по суті є гарантом стабільності довкілля, найважливішою структурною одиницею навколишнього світу, фундаментом життя. Проте хижацька господарська діяльність людини призвела до істотного руйнування природних екосистем, що загрожує біосфері найкатастрофічнішими наслідками. Руйнування природних екосистем підриває основи існування багатьох видів і їх угруповань, частина яких вже зникла з лиця Землі, а інша перебуває на межі вимирання [4, с. 198].

Термін «екосистема» означає динамічний комплекс угруповань рослин, тварин і мікроорганізмів, а також їх неживого навколишнього середовища, взаємодіючих як єдине функціональне ціле [5].

Розрізняють кілька видів й типів екосистем. Приміром, відповідно до Лісового кодексу України [6], вирізняються природні ліси (природні лісові екосистеми) – ліси (лісові екосистеми), в яких локально і тимчасово проявився антропогенний вплив, але він не змінив ценотичної структури фітоценозів і тому природні лісові екосистеми здатні протягом короткого часу регенеруватися (відновитися) природним шляхом до стану пралісових екосистем. Або праліси (пралісові екосистеми) – споконвічний, стародавній ліс (природні лісові екосистеми), що сформувався природним шляхом і в ході розвитку не зазнав безпосереднього антропогенного впливу.

Також виділяється морська екосистема, під якою розуміють сукупність живих морських організмів та середовища моря, що взаємодіють між собою. Можна вирізнити бентичну екосистему – це екосистема дна водойм та твердих антропогенних субстратів (наприклад, колектори для молюсків у аквакультури, корпуси суден тощо) [7].

Екологічні системи – це важливий об'єкт охорони довкілля, проте відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [8], не виділяється як самостійний серед об'єктів правової охорони. Так, відповідно до ст. 5 зазначеного Закону державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і не використовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Особливий державній охороні підлягають території та об'єкти природно-заповідного фонду України й інші території та об'єкти, визначені відповідно до законодавства України.

Як приклад варто підкреслити, що відповідно до Закону Республіки Білорусь «Про охорону навколишнього середовища» від 26 листопада 1992 р. № 1982 XII, природна екологічна система розглядається як об'єктивно існуюча частина природного середовища, що має просторово-територіальні межі і в якій живі (об'єкти рослинного і тваринного світу) і неживі її компоненти взаємодіють як єдине функціональне ціле і пов'язані між собою обміном речовиною і енергією. Крім того, Закон розглядає природні екосистеми як самостійні об'єкти правової охорони.

Відповідно до ст. 4 Федерального закону «Про охорону навколишнього середовища» в редакції від 31.12.2017 р. [9] об'єктами охорони навколишнього середовища від забруднення, виснаження, деградації, псування, знищення та іншого негативного впливу господарської та (або) іншої діяльності є компоненти природного середовища, природні об'єкти і природні комплекси. При цьому до природних об'єктів законодавець відносить: природні екологічні системи, природні ландшафти і складові їх елементи, що зберегли свої природні властивості.

Екологічним системам притаманні суттєві властивості. По-перше, замкнутість, самостійне функціонування екологічної системи. По-друге, взаємозв'язок

екологічних систем, який призводить до створення природних комплексів. По-третє, біопродуктивність, яка сприяє самовідтворенню екосистеми, виконання тієї чи іншої її функції, що визначає і різний правовий статус земель. Так, землі підвищеної родючості повинні в першу чергу відводитися для потреб сільського господарства, а малопродуктивні землі – для інших цілей. Таким чином, будь-яку екосистему характеризують як мінімум три ознаки: замкнутість, взаємозв'язок з іншими екосистемами і біопродуктивність, тобто самовідтворення [10, с. 40–41]. Дані ознаки дозволяють розглядати природні екологічні системи як важливий та особливий об'єкт правової охорони.

Як зазначає В. В. Петров (V. V. Petrov), питання про охорону природних систем не викликає сумніву. Така охорона ведеться як шляхом створення особливо охоронюваних заповідних територій, так і вживанням заходів екологічної безпеки в ході експлуатації природних ресурсів і організації виробничої діяльності [11, с. 85].

Екосистеми бувають як природними, так і штучними. Первинною метою створення штучної екосистеми є зміна видового складу на користь рослин і тварин, які відповідають потребам людини. Людина прагне підвищити врожайність і продуктивність за допомогою біологічних, хімічних, технічних та інших можливостей, доступних йому, в результаті чого штучна система все менше стає схожою на природну і поступово втрачає свою здатність до самоорганізації [12, с. 36].

Серед екологічних систем особливе місце займають агроекосистеми, які розглядаються як штучно створені з метою отримання сільськогосподарської продукції та регулярно підтримувані людиною (поле, пасовище, город, сад, захисне лісове насадження і т.д.).

Агроекосистеми відіграють важливу роль стосовно продовольчого забезпечення населення України. Так, за допомогою створення високопродуктивних та екологічно збалансованих агроекосистем, що в свою чергу забезпечить підвищення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тваринництва, можливо вирішити проблему щодо поліпшення продовольчого забезпечення та якості харчування населення.

Однак у Концепції збалансованого (сталого) розвитку агроекосистеми в Україні на період до 2025 р., затвердженої наказом Мінагрополітики від 20 серпня 2003 р. № 280 [13], сучасний екологічний стан агроекосистем України в цілому визначено як незадовільний. На їх функціонування діє комплекс негативних факторів, зокрема, недотримання вимог науково обґрунтованої системи ведення сільського господарства як на рівні окремих виробничих систем, так і регіонів, виснаження родючості та деградація ґрунтів, розповсюдження бур'янів, хвороб, шкідників, порушення гідрологічного режиму на значних територіях, занепад тваринництва тощо. У зв'язку з цим створення умов для сталого розвитку агроекосистем є досить складним процесом, який торкається широкого кола питань, починаючи від фізико-хімічних і біологічних процесів у ґрунті, кругообігу речовин та енергії в агроекосистемах, підвищення коефі-

цієнту корисної дії фізіологічно активної радіації, закінчуючи удосконаленням спеціалізації аграрних виробничих систем, оптимізації структури сільськогосподарських ландшафтів та організації території землекористування.

Відповідно до Концепції одним із основних напрямів діяльності в сфері створення умов для збалансованого (сталого) розвитку агроєкосистем України є формування екомережі на сільськогосподарських землях, впровадження ресурсозберігаючих та невиснажливих агротехнологій. Для реалізації цього напрямку необхідно провести науково обґрунтовану трансформацію структури сільськогосподарських земель з метою формування збалансованого співвідношення між окремими компонентами агроєкосистем та забезпечення екологічної безпеки і рівноваги території, зокрема: збільшити частку сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) відповідно до науково обґрунтованих показників, які мають розроблятися з урахуванням регіональних та місцевих особливостей; зменшити площі орних земель до 37–41 % території країни шляхом виведення з ріллі схилів крутизною понад 3 градуси, земель водоохоронних зон, деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених сільськогосподарських угідь; розширити площі полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень відповідно до науково обґрунтованих показників, які мають розроблятися з урахуванням регіональних та місцевих особливостей; створити нові та розширити площі існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду в межах сільськогосподарських угідь; створити умови для забезпечення неперервності природних ділянок в межах сільськогосподарських угідь; забезпечити широке впровадження новітніх екологічно збалансованих технологій у сільському господарстві та підтримку розвитку біологічного землеробства; розробити порядок і запровадити економічне стимулювання землевласників та землекористувачів щодо ведення екологічно збалансованої сільськогосподарської діяльності.

На жаль, наразі практично жоден з перелічених заходів щодо створення умов для збалансованого (сталого) розвитку агроєкосистем з різних організаційних, фінансових, правових та інших причин не здійснено.

Національне законодавство також оперує таким поняттям як агроландшафт. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону земель» агроландшафт розглядається як ландшафт, основу якого становлять сільськогосподарські угіддя та лісові насадження, зокрема лісосмуги та інші захисні насадження.

З цього приводу П. Ф. Кулинич (P. F. Kulynych) наголошує, що в даному визначенні перелічені лише певні структурні елементи агроландшафту, проте не розкривається їх співвідношення та характер взаємодії. На його думку, з метою встановлення юридично значимих рис агроландшафту та визначення його юридичної природи доцільно використати положення ґрунтознавства, агроєкології та інших природничих наук [14, с. 519].

Як зазначається в літературі, агроландшафт (ландшафт) є ранговим (ієрархічним) поняттям агроєкосистеми. Конкретні межі його визначаються належністю до тієї чи іншої таксономічної одиниці (вид, рід, клас, тип). Інакше кажучи,

агроландшафт є природним об'єктом (ландшафтом), на який людина, займаючись землеробством, впливає тією чи іншою мірою і який розглядається як компонент агроєкосистеми [15, с. 132].

П. Ф. Кулинич (P. F. Kulynych) визначає агроландшафт не лише як земельний ресурс, а й як територію земель сільськогосподарського призначення з наявною на ній сукупністю природних і штучно створених компонентів, які становлять єдине ціле, знаходяться між собою в оптимальному кількісному співвідношенні, що визначено законодавством, а також нову екологічну та виробничу якість [16, с. 143]. З цього приводу М. А. Дейнега (M. V. Deineha) підкреслює, що агроландшафт – це комплексний об'єкт правового регулювання земельного, екологічного та аграрного права, що являє собою природноантропогенну систему, основа якої – це землі сільськогосподарського призначення з наявною на них сукупністю природних і штучно створених компонентів, що становлять єдине ціле, та яка використовується для цілей сільськогосподарського виробництва, формується й функціонує під його впливом [17, с. 132].

Юридична природа агроландшафту полягає у тому, що він є одним із чинників при визначенні правового режиму земель та земельних ділянок сільськогосподарського призначення. У законодавстві України агроландшафти розглядаються як об'єкти відносин у сфері: землеустрою на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях; обмеження прав на землю; планування використання земель; районування земель; оцінки земель; землевпорядкування; проведення державної землевпорядної експертизи; спостереження, прогнозування, обліку та інформування в галузі земельних відносин (моніторингу земель, державної статистичної звітності з земельних ресурсів, інвентаризації, картографування та ведення державного реєстру земель); охорони (рекультивациі земель, боротьби з ерозією ґрунтів, формування сталих агроландшафтів) тощо [18, с. 73].

Важливо зазначити, що екосистеми змінюються (іноді і знищуються) під впливом виробничої та іншої діяльності людини, що веде до незворотних негативних змін у навколишньому природному середовищі. Таким чином, існує необхідність щодо виділення і закріплення на законодавчому рівні екосистем як особливого об'єкта охорони і більш детального врегулювання в законодавстві положень щодо їх охорони та відновлення.

Для збереження та належного функціонування екологічних систем, незалежно від того, створені вони штучно або є природними, будь-яка діяльність, дозволена законодавством, повинна здійснюватися з дотриманням вимог щодо охорони земель, ґрунтів та інших природних ресурсів, з обов'язковим збереженням взаємозв'язків та взаємодії всіх компонентів, що входять до складу екосистеми. Крім цього, питання щодо збереження екологічних систем, підтримки їх цілісності повинно розглядатися як одна із стратегічних цілей державної екологічної та земельної політики країни.

Окрему увагу необхідно надати питанню щодо збереження та охорони екологічних систем на землях сільськогосподарського призначення. Вимоги

щодо охорони земель при здійсненні господарської діяльності на землях сільськогосподарського призначення, захист земель сільськогосподарського призначення від ерозії, селів, підтоплення та інших видів деградації; вимоги до охорони родючості ґрунтів та інші, закріплені в Законі України «Про охорону земель» та в Земельному кодексі. Проте це не вирішує питання щодо охорони та збереження сільськогосподарських угідь як елемента екосистеми.

Висновки. Правовий механізм щодо охорони та збереження як природних екологічних систем, так і інших видів (агроекосистеми, агроландшафти, екологічні системи на землях сільськогосподарського призначення тощо) носить фрагментарний характер і потребує суттєвого удосконалення. Отже, проведення досліджень у цьому напрямі є вкрай перспективним.

Список літератури:

1. Костюшин В. А., Губар С. І., Домашлінець В. Г. Стратегія розвитку моніторингу біологічного різноманіття в Україні. Київ, 2009. 60 с.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 3. Ст. 158.
3. Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.1997 р. № 439. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/439-97-п> (дата звернення: 12.08.2018).
4. Суєтнов Є. П. Деякі аспекти міжнародно-правового регулювання екосистемного підходу. *Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України* : матеріали «круглого столу» (Харків, 2 груд. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2016. 328 с.
5. Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 р. : ратифіковано Законом України від 29.11.1994 р. № 257/94-ВР. *Офіційний вісник України*. 2007. № 22. Ст. 932.
6. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.
7. Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів : Закон України від 22.03.2001 р. № 2333-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 28. Ст. 135.
8. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
9. Електронний фонд правової та нормативно-технічної документації. URL: <http://docs.cntd.ru/document/901808297> (дата звернення: 12.08.2018).
10. Ерофеев Б. В. Экологическое право : учебник для вузов. Москва : Юриспруденция, 1999. 448 с.
11. Петров В. В. Правовая охрана природы в СССР. Москва : Юрид. лит., 1984. 384 с.
12. Селиванова К. А. Аграрные экосистемы как объект правовой охраны. *Экологическое право*. 2016. № 5. С. 36–40.
13. Концепції збалансованого (сталого) розвитку агроекосистеми в Україні на період до 2025 року : наказ Мінагрополітики від 20.08.2003 р. № 280. Інформаційно-правовий портал. URL: <http://uazakon.com/document/fpart88/idx88535.htm> (дата звернення 12.08.2018).
14. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні : монографія. Київ : Логос, 2011. 688 с.
15. Тютюник Ю. Г. К методологии ландшафтоведения. *География и природные ресурсы*. 1989. № 4. С. 130–134.
16. Кулинич П. Ф. Агроландшафт як об'єкт правової охорони. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 95. С. 142–146.

17. Дейнега М. А. Наукові і нормативно-правові засади визначення агроландшафту об'єктом правового регулювання. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. Вип. 218. С. 127–132.

18. Коваленко Т. О. Правова природа агроландшафту у контексті сталого розвитку. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. Вип. 232. С. 64–74.

References:

1. Kostyshyn, V.A., Hubar, S.I., Domashlinets, V.H. (2009). *Strategiia rozvytku monitorynhu biolohichnoho riznomanittia v Ukraini*. Kyiv [in Ukrainian].

2. Pro Osnovni zasady (strategiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku: Zakon Ukrainy vid 21.12.2010 r. № 2818-VI. (2011). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 3, art. 158.

3. Pro Kontseptsiiu zberezhennia biolohichnoho riznomanittia Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.05.1997 r. № 439. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/439-97-p>.

4. Suietnov, Ye.P. (2016). Deiaki aspekty mizhnarodno-pravovoho rehuliuвання ekosystemnoho pidkholu. *Teoretychni ta praktychni aspekty realizatsii ekolohichnoho, zemelnoho, ahrarynoho prava v umozakh staloho rozvytku Ukrainy: materialy «kruhloho stolu»* (Kharkiv, 2 hrud. 2016 r.). A. P. Hetman (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

5. Konventsiiia pro okhoronu biolohichnoho riznomanittia vid 1992 r.: ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 29.11.1994 r. № 257/94-VR. (2007). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 22, art. 932.

6. Lisovy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 r. № 3852-XII. (2006). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 21, art. 170.

7. Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi prohramy okhorony ta vidtvorennia dovkillia Azovskoho i Chornoho moriv: Zakon Ukrainy vid 22.03.2001 r. № 2333-III. (2001). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 28, art. 135.

8. Pro okhoronu navkolishnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25.06.1991 r. № 1264-XII. (1991). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 41, art. 546.

9. Jelektronnyj fond pravovoi i normativno-tehnicheskoi dokumentatsii. URL: <http://docs.cntd.ru/document/901808297>.

10. Erofeev, B.V. (1999). *Jekologicheskoe pravo*. Moscow: Jurisprudencija [in Russian].

11. Petrov, V.V. (1984). *Pravovaja ohrana prirody v SSSR*. Moscow: Jurid.lit. [in Russian].

12. Selivanova, K.A. (2016). Agrarnye jekosistemy kak ob'ekt pravovoi ohrany. *Jekologicheskoe pravo*, 5, 36–40 [in Russian].

13. Kontseptsii zbalansovanoho (staloho) rozvytku ahroekosystemy v Ukraini na period do 2025 roku: nakaz Minahropolityky vid 20.08.2003 r. № 280. *Informatsiino-pravovyi portal*. URL: <http://uazakon.com/document/fpart88/idx88535.htm>.

14. Kulynych, P.F. (2011). Pravovi problemy okhorony i vykorystannia zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Ukraini. Kiev: Lohos [in Ukrainian].

15. Tjutjunnik, Ju.G. (1989). K metodologii landshaftovedenija. *Geografija i prirodnye resursy*, 4, 130–134 [in Russian].

16. Kulynych, P.F. (2008). Ahrolandshaft yak ob'ekt pravovoi okhorony. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 95*, 142–146 [in Ukrainian].

17. Deineha, M.A. (2015). Naukovi i normativno-pravovi zasady vyznachennia ahrolandshaftu ob'iekтом правового rehuliuвання. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy, issue 218*, 127–132 [in Ukrainian].

18. Kovalenko, T.O. (2015). Pravova pryroda ahrolandshaftu u konteksti staloho rozvytku. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy, issue 232*, 64–74 [in Ukrainian].

Sharapova S. V., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Land and Agrarian Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail : sv.vetasharapova@gmail.com ; ORCID 0000-0001-6731-7772

Some issues of protection and preservation of ecological systems

This article reviews and analyzes national and international legislation on the protection of natural ecological systems and other types of them. The scientific views on the concept of ecological system, agrarian ecological system, agro landscape are investigated. System analysis of legislation in the field of protection and preservation of ecological systems allows to state that it is at the stage of formation and needs improvement. It is emphasized that the legal mechanism for protecting and preserving both natural ecological systems and other types of them is fragmentary and needs substantial improvement.

The author of the article emphasizes that for the maintenance and proper functioning of ecological systems, regardless of whether they are created artificially or naturally, any activity permitted by law must be carried out in compliance with the requirements for the protection of land, soils and other natural resources, the preservation of interconnections and the interaction of all the components that are part of the ecosystem. In addition, the issue of preserving ecological systems, maintaining their integrity should be considered as one of the strategic objectives of the state ecological and land policy of the country.

It is important to note that ecosystems are changing (and sometimes destroyed) under the influence of industrial and other human activities, which leads to irreversible negative changes in the natural environment. Thus, there is a need for the allocation and consolidation of ecosystems as a special object of protection at the legislative level. As well as more detailed regulation in the legislation of the provisions on their protection and restoration.

Keywords: protection; ecosystem; agro ecosystem; agricultural landscaping; soils.

Надійшла до редколегії 15.08.2018 р.